

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน
บ้านทรายทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน นายสรรเสริญ ทองสมนึก

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการจัดการป่าชุมชนบ้านทรายทอง การมีส่วนร่วมและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โดยปัจจัยที่ศึกษาได้แก่ จำนวนที่ดินทำกินของครัวเรือน การได้รับประโยชน์จากป่าและการได้รับข่าวสารเรื่องป่าชุมชน

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน และหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกที่สามารถให้ข้อมูลได้ ที่อาศัยอยู่ในบ้านทรายทอง หมู่ 16 ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 100 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 130 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปสำหรับสังคมศาสตร์ (SPSS - MICRO) เพื่อคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยที่ได้จากทั้งสองส่วนได้นำมายืนยันและอธิบายเสริมซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นทราบว่า บ้านทรายทองเป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับสังคมภาคเหนือทั่วไป ชุมชนสามารถแก้ปัญหาวิกฤตเรื่องน้ำอันเนื่องมาจากป่าถูกบุกรุกทำลายโดยบุคคลภายนอกได้ มีระบบเครือข่ายทางสังคมและความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านพิธีกรรมและความเชื่อของชุมชนที่มีต่อป่าให้แก่ลูกหลาน มีการจัดการทรัพยากรในรูปป่าชุมชนมากกว่า 40 ปี มีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในการดูแลรักษาป่าให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและความต้องการของชุมชน ทำให้ชุมชนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองจากภายนอก ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนและทรัพยากรของชุมชนตลอดเวลา

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนที่ดินทำกินของครัวเรือนเฉลี่ย 4.7 ไร่ ส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากป่าระดับปานกลาง กิจกรรมที่ใช้ประโยชน์ส่วนมากไม่กระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ได้รับข่าวสารเรื่องป่าชุมชนระดับปานกลาง โดยได้รับจากสื่อเสียงตามสายและเพื่อนบ้านเป็นส่วนมาก มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนบ้านทรายทองระดับปานกลาง การได้รับประโยชน์จากป่าและการได้รับข่าวสารเรื่องป่าชุมชน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่จำนวนที่ดินทำกินของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน

Independent Study Title	People' s Participation in Community Forest Management at Sai Thong Village, Muang District, Lamphun Province	
Author	Mr. Sansern Thongsomnuik	
M. A.	Man and Environment Management	
Examining Committee	Assoc. Prof. Dr.Chukiat Leesuwan	Chairman
	Prof. Dr. Manat Suwan	Member
	Assoc. Prof. Prayad Pandee	Member

Abstract

This study probed historical background and developments of Sai Thong Village community forest management, the issue of participation and factors related to people's participation in such management. Specifically, it examined such factors as amount of land tilled by households, benefit gained from the forest and obtained information regarding community forest.

The research was of both quantitative and qualitative nature. It sought needed information from 10 key informants and heads or members of 100, out of 130, households residing in Sai Thong Village, Number 16, Pasak Sub-district, Muang Lamphun District of Lamphun Province.

Instruments used to gather needed data/information were a questionnaire, interviews and nonparticipant observations. Data analysis was made possible via the SL-MICRO program deriving arithmetic means, standard deviation and Pearson-type correlation.

Findings were as follows:

Sai Thong Village was socially and culturally similar to other typical Northern villages. It was found to have been able to successfully tackle its water crises generated by outsiders encroaching on and destroying its community forest. The village had a tightly knitted social networks and relations system capable of transmitting its age-old local wisdom to later generations through forest-related community beliefs and rituals.

It was also found to have been possessing and practicing community forest management approaches for more than 40 years. Throughout the period it was able to appropriately refine and adjust forest preservation and protection rules and regulations in congruence with its ever changing natural environment and community needs. The result was that the community and its forest were able to coexist justly and sustainably amidst social, economic and political changes impinging from the outside and constantly impacting both the community and its resources.

Each household held an average of 4.7 rai of land. Most benefited fairly from the forest. Most household activities intended for such benefits did not cause harm to the ecological system, forest and environment. Members of the community obtained a fair degree of community forest-related information via their neighbors and the Village loudspeaker system. They also reported a fair level of participation in community forest management affairs. Such reported obtained benefits and information were found to have significantly been correlated with community forest management participation at the 0.05 level. However, the amount of land held by households was not significantly correlated with such participation.